

Búcsú Deák Lászlótól

2009. december 30-án éjjel hosszantartó, súlyos betegség után elhunyt Deák László József Attila- és Füst Milán-díjas költő, szerkesztő, képzőművész, az Orpheusz Kiadó igazgatója, a Magyar Írószövetség választmányi tagja. Deák László 1946-ban született Budapesten, a Fazekas Gimnáziumban érettségizett, majd a Képzőművészeti Kiadónál dolgozott dekoratőrként. 1969-ben részt vett a No. 1 elnevezésű képzőművészcsoporthoz tartozó létrehozásában. 1970-től a Pannónia Rajzfilmstúdió munkatársa volt. Első kötete 1979-ben jelent meg. 1982-től irodalmi szerkesztő volt a Magvető Kiadóban, 1990-től az Orpheusz Kiadó vezetőjeként dolgozott, amely kiadó a könyvszakma egyik legnagyobb, elsősorban kortárs magyar költőket megjelentető műhelyévé vált. 2009-ben a fiatalabb pályatársak által szerkesztett Szépirodalmi Figyelő is díjjal ismerte el az életművét.

„Harold Pinter, aki akkor jelent meg a Nagyvilágba nagy mértékben hatott rám. Ebbe a költői szemléletbe valahogy belenőttem. Aztán elcsodálkoztam, amikor elmentem irodalmi társaságba, hogy mások ezt nem értik. Mai napig is tapasztalom ezt. Szinte azt kell mondanom, egész más gondolkodásuk alakult ki a bölcsészeknek, azoknak akik tanulták az írói mesterséget, akik egyetemi szinten tanultak irodalomtörténetet. Én ugyanúgy ismertem a magyar irodalmat, mint ők. 1956-ban jelent meg nagyon alacsony példányszámban a francia költők antológiája, s hatását tekintve nekem úgy tűnt, mintha meg sem jelent volna. Mintha nem tett volna semmiféle hatást a kortársakra. Később rájöttem, hogy Marsall Laciékra és az Orbán Ottó-féle körre hatott, csak akkor nem ők voltak a harsányak. Végül mégiscsak megvolt a hatása, s ezekkel a

figurákkal találkoztam össze, s velük én már szót tudtam érteni. Hiába voltam mellettük a legfiatalabb, akkor is jobban értettem őket, mint egy másfajta társaságot.

(...)

Nagyjából a második kötetem megjelenése után azt vettem észre magamon, hogy korábban festő szemmel néztem a világot, s ez a látásmód lassan elhomályosodott. Utána nem jött semmi, mert a látásmód úgy egészében nem változott meg, csak mintha egy vonás eltűnt volna belőle. Hangsúlyosabban láttam dolgokat, amíg festő szemmel néztem. S az irodalom helyett nem hozott más szemléle-

nem is ezek körül forognak állandóan a gondolataim.

(...)

Havas tavasz

*Mást vártam, mást reméltem, a valóság orrba vág,
Kinézek a kései télbe, vigasztalan én, vigaszt talál
Emberi nyüzsgében, valami olvadó, hópuha célt,
Amit körbemotóz, kiemel és csillogva rejt a kései tél.
Nincsen e földön állandó, semmi sem maradandó,
Erre int, szorít, a kései szó, mint egy visszhangzó
Harangütés. Mit remélsz kései tavaszodtól? kongja.
Ha szívedet a téli fürgeteg már tartósan befonja
És csak nagyritkán enged föl derűnek és örömöknék?*

ti vagy látványbeli változást. Bár én nagyon erősen, képszerűen látom, amit írok, de ez egyfajta belső látás.

(...)

Végül is a mulandóság és a szorongás mindnyájunk közös élménye, csak kérdés, hogy kit hogyan talál meg. Hogy miként alakul az ember gondolkodása erről az egésztől, miként zárja ki az életéből magát az elmúlást vagy a halált mint tapasztalatot, vagy miként tudja ezt szublimálni, jellem kérdése. Egyéntől függ, hogy ez hogyan érik meg, s miként épül be esetleg a költészetbe. Az is biztos, ha valamit erről elmondok, nem egészen úgy van. Elmondok róla valamit, amit el tudok mondani. (...) nem vagyok templomba járó. Ugyanakkor eddigi életem során mindig jártam valami miatt templomba, mindig voltak közeli ismerőseim között egyházi emberek. Teológiai érdeklődésem mindig volt, a Bibliát rendszeresen olvastam, a legfontosabb könyvnek tartom, s a vallási tartalmak fontosak az életemben, még ha

Kiadhatnék szakácskönyvet is, nyilván piacképesebb lenne, de úgy vélem, ha valaki művel valamit, ragaszkodjon ahhoz, amit maga is jónak gondol, ha már beleölte magát, s mellette áll egész pályájával, nincs értelme változtatni. Az, hogy most éppen divatos-e a lóverseny vagy nem, nem jelenti azt, hogy a lovak, a zsoké s az az életérzés, ami a lóversenyt jellemzi, elvesztette volna a maradék vonzerejét is. Egy bizonyos országban, egy bizonyos közönség számára bizonyosan elvesztette, mert lenevették róla. Nincs ló, nincs pénz, zsoké sincs már ebben a bizonyos országban, csak óriások vannak és kis lovak... Egy magára adó országban, mi különös van abban, ha a harangozók összejönnek, s alapítanak egy egyletet, s a következőkben a harangozást fogják gyakorolni, majd külföldre járnak tapasztalatot cserélni? Ez teljesen normális elmebaj. A költészet azért annyira nem más, az is valami hasonló. De talán több ennél... Mert egy egész világot hordoz magában, s egyfajta gazdagodás lehetőségét, amit nem lehet olyan könnyen megosztani, csak nyilvánvalóan azokkal, akik legalább ugyanolyan jártassággal bírnak benne. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy nem is érdemes ilyen beszélgetést kezdeményezni. Dehogynem.”

Részletek Deák László lapunk 2007. májusi számában megjelent, Erős Kingának adott interjújából